

๖๖๖-๖๖๖๖

๖๖๖๖

นิทานชาวไทยยอง
Tai Yong Folktales

ชฎารัตน์ สุนทรธรรม

รายงานวิจัยฉบับที่ 148

พ.ศ. 2541

มหาวิทยาลัยพายัพ

คำนำ

นิทานพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านประเภทหนึ่งที่มีบทบาทต่อประชาชนในสังคม ทั้งในแง่ การให้การศึกษาอบรม การควบคุมความประพฤติทางสังคม อีกทั้งเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึง ความกตัญญูภายใน ตลอดจนเป็นเครื่องผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ของชาวบ้าน การศึกษา นิทานพื้นบ้าน นอกจากจะช่วยให้เห็นความสำคัญและคุณค่าที่มีต่อสังคมแล้ว ยังช่วยให้เข้าใจถึงวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติที่มีต่อเรื่องราวต่างๆ ตลอดจนสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ใต้จิตสำนึก ของกลุ่มชน ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดนิทานพื้นบ้านนั้นๆ ด้วย

การวิจัยเรื่อง นิทานชาวไทยของครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและจัดประเภทนิทาน ชาวไทยของ ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิทานชาวไทยของกับระบบครอบครัว เศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีของชาวไทยของ การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนอุดหนุนจาก โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงขอขอบทวนง มหาวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพายัพ ที่สนับสนุนและส่งเสริม การวิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณวิทยากรชาวไทยของในจังหวัดลำพูนทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลนิทานชาว ไทยของ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ฐานิส บุตรเพชรรัตน์ ที่กรุณา พิสูจน์อักษร ตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบรายงานวิจัย และช่วยเหลืองานทางด้านคอมพิวเตอร์ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ ขอขอบคุณ ดร.วัชรระ สินธุประมา ที่กรุณาช่วยเหลืองานทางด้าน คอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณ คุณฤทธิไกร ศรีพลเมธ ที่กรุณาเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยขอ ขอบคุณ คุณพวงชมพู ปัญญา ที่ได้ช่วยเหลือพิมพ์รายงานการวิจัย และขอขอบคุณบุคคลอื่นๆ อีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาแนะนำช่วยเหลืองานวิจัยสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยเรื่องนี้ คงจะให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาด้านนี้ เกี่ยวกับ นิทานชาวไทยของไม่มากนักน้อย

1. ประเทศไทย	:	ไทย
2. หมายเลขงานวิจัย	:	148
3. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	:	นิทานชาวไทยของ
4. ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	:	Tai Yong Folktales
5. ผู้เขียน	:	นางสาวชฎารัตน์ สุนทรธรรม
6. หน่วยงาน	:	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
7. ประเภทเอกสาร	:	รายงานการวิจัย
8. รายละเอียดของงานพิมพ์	:	รายงานวิจัยพื้นฐาน 215 หน้า
9. วันที่พิมพ์	:	ตุลาคม 2541
10. ภาษา	:	ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน	:	ทบวงมหาวิทยาลัย
12. คำหลัก	:	นิทาน ชาวไทยของ

บทคัดย่อ

ก. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการรวบรวมนิทานชาวไทยของ จากวิทยากรชาวไทยของที่อาศัยใน จังหวัดลำพูน ในเขต 4 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอป่าซาง อำเภอแม่ทา และ อำเภอบ้านโฮ่ง ไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร ตลอดจนนำเนื้อหาของนิทานมาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง ชาวไทยของกับระบบครอบครัว เศรษฐกิจ รวมทั้งความเชื่อ ประเพณี และค่านิยม

ข. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทางคติชนวิทยา โดยเริ่มจากศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร และ งานวิจัยเกี่ยวกับนิทานชาวบ้าน และประวัติความเป็นมาและชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยของ ขึ้นต่อไปเป็นการรวบรวมข้อมูล โดยการออกสำรวจพื้นที่เพื่อหาแหล่งข้อมูล สืบหาวิทยากรที่มี บรรพบุรุษเป็นชาวไทยของ ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี หลังจากนั้นเป็นการบันทึกการเล่านิทานด้วยเทป บันทึกเสียง ถ่ายเสียงจากเทปบันทึกเสียงออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำมาจัดประเภทและ วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ค. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ รวบรวมนิทานชาวไทยของได้ 63 เรื่อง จัดประเภทตามรูปแบบของนิทานได้ 5 ประเภท ได้แก่ นิทานปรัมปรา 4 เรื่อง นิทานท้องถิ่น 22 เรื่อง เทพนิยาย 1 เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ 5 เรื่อง และนิทานตลก 31 เรื่อง จากการศึกษาวิจัยพบว่า นิทานชาวไทยของสะท้อนภาพสังคมชาวไทยของ ในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งทางด้านอาชีพ ระบบครอบครัว การคมนาคม บ้านพักอาศัย นอกจากนี้นิทานชาวไทยของ ยังสะท้อนความเชื่อในด้านต่างๆ ทั้งความเชื่อทางพุทธศาสนา ตลอดจนความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าและผีसाงเทวดา อันเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยของ ทางด้านประเพณี นิทานชาวไทยของสะท้อนประเพณีการเฒ่าสาว นอกจากนี้นิทานชาวไทยของหลายเรื่องสะท้อนค่านิยมในการเลือกคู่ครอง อีกทั้งยังยกย่องคนฉลาดและคนที่มีความขยันหมั่นเพียร

Country: Thailand
Research Report Number: 148
Name(Thai): นิทานชาวไทยของ
Name(English): Tai Yong Folktales
Author: Chadarat Soonthorntham
Organization: Faculty of Humanities, Payap University
Document type: Research report
Pages: 215
Date Printed: October 1998
Original language: Thai
Funding organization: Ministry of University Affairs (budget year 1989)
Key words: Folktales, Tai Yong Folktales

ABSTRACT

A. Scope of the study

This research has the goal of collecting and transcribing Tai Yong folktales from experts who dwell in Muang, Pasang, Maetha and Ban Hong districts analysed to find out the relationship of the people and their family system, economics, believes, custom and value.

B. Research Method

Folklore method was used in this research, beginning with literature review, document, Tai Yong folktales research, history and way of life of the people are included. Data collecting was done through field researching. The experts were Tai Yong's descendants age over 35. Then recording and transcribing the tales for classifying and analysing the data.

C. Research Results

63 Tai Yong folktales were classified into 5 categories (4 fairy tales, 22 legends, 1 myth, 5 animal tales and 31 jest, occupations, family system, transportation and housing. Believes in Buddhism, gods and spirits which are the traditional believes of the Tai Yong are also shown in the folktales. In the customs, the folktales reflected courtshiping. Moreover, many of the Tai Yong folktales reflected spouse choosing and praising of the smart and hardworking people.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ระเบียบวิธีวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ข้อตกลงเบื้องต้น	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของนิทานพื้นบ้าน	6
ลักษณะของนิทานพื้นบ้าน	8
บทบาทและความสำคัญของนิทาน	9
การแบ่งประเภทนิทานพื้นบ้าน	10
การตั้งถิ่นฐานของชาวยองในลำพูน	27
บทที่ 3 แหล่งข้อมูลและวิทยาการ	
จังหวัดลำพูน	29
ที่ตั้ง	29
ขนาด	29

สารบัญ

	หน้า
อาณาเขต	30
ภูมิประเทศ	30
ภูมิอากาศ	31
ประชากร	31
อาชีพ	32
รายได้ประชากร	33
การแบ่งเขตการปกครอง	33
วิทยาการ	34
บทที่ 4 การจัดประเภทนิทานชาวไทยของ	
นิทานปรับปรา	36
นิทานท้องถิ่น	37
นิทานอธิบายเหตุ	37
นิทานเกี่ยวกับความเชื่อ	39
นิทานวีรบุรุษ	40
นิทานคติสอนใจ	41
เทพนิยาย	43
นิทานเรื่องสัตว์	43
นิทานตลก	44
นิทานตลกไม่หยาบโลน	44
นิทานตลกหยาบโลน	47
บทที่ 5 การศึกษาวิเคราะห์นิทานชาวไทยของ	
ชีวิตความเป็นอยู่	49
อาชีพ	49
ระบบครอบครัว	55

สารบัญ

	หน้า
การคมนาคมขนส่ง	57
บ้านพักอาศัย	58
การอบรมสั่งสอน	60
การพักผ่อนหย่อนใจ	63
ความเชื่อ	64
ความเชื่อทางพุทธศาสนา	64
ความเชื่อเรื่องผี	68
ความเชื่อในเรื่องความฝัน	69
ความเชื่อในเรื่องของวิเศษ	70
ความเชื่อในเรื่องพระอินทร์	73
ความเชื่อในเรื่องยักษ์	73
ความเชื่อในเรื่องห้ามเผาศพในวันพระ	73
ประเพณี	74
ค่านิยม	75
ค่านิยมเกี่ยวกับคู่ครองของกษัตริย์	76
ค่านิยมในการเลือกคู่ครองของหญิงสาว	77
ค่านิยมเกี่ยวกับคนโกหก	78
ค่านิยมเกี่ยวกับความฉลาด	79
ค่านิยมเกี่ยวกับวาจาที่ไพเราะ	80
ค่านิยมเกี่ยวกับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	81
ค่านิยมเกี่ยวกับความขยันหมั่นเพียร	82
บทที่ 6 สรุปลงการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะ	84
บรรณานุกรม	89
ภาคผนวก	91

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ที่ตั้งและขนาดพื้นที่จังหวัดลำพูน	30
2. จำนวนประชากรจังหวัดลำพูน ปี 2538	32
3. การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดลำพูน	34

PAYAP UNIVERSITY